

Keywords: socio-economic mechanism, ensuring of development, methodological tools, indicators, enterprise.

Шведчиков О.А. – асистент кафедри оподаткування та соціальної економіки Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (м. Луганськ), snu2008@mail.ru

Рецензент: Осенін Ю.І., д.т.н., проф., проректор з наукової роботи Східноукраїнського національного університету імені Володимира Даля (М. Луганськ)

Стаття подана 10.02.2014

УДК 331 (477)

МОЖЛИВОСТІ ВИКОРИСТАННЯ ТРУДОВОГО ПОТЕНЦІАЛУ ДЛЯ СТИМУЛЮВАННЯ ДІЛОВОЇ АКТИВНОСТІ В РЕГІОНІ

Карлова О.А.

POSSIBLE USE OF LABOUR POTENTIAL TO STIMULATE BUSINESS ACTIVITY IN THE REGION

Karlova O.

В дослідженні розглянуто сучасне бачення категорії трудовий потенціал. Автор виокремлює проблеми використання та можливості стимулювання ділової активності в регіоні. Метою статті є виокремлення проблем функціонування та розробка рекомендації щодо розвитку просторових форм організації українського суспільства в контексті використання їх трудового потенціалу.

Запропоновано комплексні заходи для активізації ділової активності в регіоні на засадах комплексу заходів по регулюванню місцевих податків, інноваційно-інвестиційні заходи для приваблення бізнесових структур на певні території, стимулювання мобільності трудових ресурсів, корегування трудового законодавства в частині політики зайнятості населення.

Актуальність теми дослідження. Для сучасної науки постало принциповим завданням обґрунтувати, яким чином надалі повинна розвиватись на-

ціональна економіка та економіка регіонів, щоб долати існуючі просторові розриви. Очевидною є перевага підходу регіоналізації. Так само потребує уваженості забезпечення сталого розвитку регіонів, який би охоплював окрім орієнтації на екологічні інтереси також можливості розвитку людини в різних просторових локаціях. Має розвиватись ідея, що незважаючи на стрімкі процеси глобалізації, віртуалізації зайнятості, неперервно зростаючої територіальної мобільності населення для кожної людини повинне зберігатись право гідного життя та праці за місцем постійного проживання. Нажаль, для українських реалій таке право фактично не реалізується для жителів тих поселень, які відзначаються депресивністю в найбільшій мірі – сіл, малих міст, навіть низки районних центрів, що знаходяться віддалено від центрів ділової активності та розвиненої логі-

тичної інфраструктури.

Постановка проблеми. Таким чином, постає проблема цілісного просторового розвитку регіонів України. При цьому сучасне інформаційне суспільство вимагає рушійності у таких процесах з боку використання трудового потенціалу населення. Саме людська праця, без жорстких обмежень, але з формуванням сприятливих умов для інноваційної діяльності і неперервного розвитку людини, повинна виступати тим двигуном модернізацій, які були б спрямованими на долаття просторових дивергенцій та поглиблення соціальної стратифікації населення.

Огляд останніх досліджень і публікацій. Проблеми використання трудового потенціалу з позицій системного та міждисциплінарного підходів досліджуються та висвітлюються у працях багатьох науковців, зокрема, С. Большенко, В. Семенова, О. Руденка, О. Карого, С. Пасеки, О. Перепелюкової, М. Кизима, Т. Фоміних, Л. Черчик, Р. Чорного, Л. Шевчук та інших українських вчених [1-12]. Вивчення наукових праць, присвячених проблемі ефективного використання трудового потенціалу територій з точки зору регіоналістики показав, що вона недостатньо висвітлена в теоретичному та практичному аспектах.

Мета статті – виокремити прикладні проблеми функціонування та розробити рекомендації щодо розвитку просторових форм організації українського суспільства в контексті використання їх трудового потенціалу.

Виклад основного матеріалу. Для того, щоб стимулювати ділову активність у регіоні, що наслідково проявиться в створенні робочих місць та покращенні можливостей використання її трудового потенціалу, є оцінка ресурсних можливостей території. Реалізовані можливості кадрової складової трудового потенціалу в обласних центрах дозволяють визначити шляхи високої трудопотенційної концентрації. Якщо розглядати великі міста, то важливо визначати механізми відновлення інфраструктури раніше функціонуючих підприємств. Для малих міст України значиме ефективне використання наявного трудового потенціалу і зниження трудопотенційних витрат. Тобто на всіх рівнях адміністративно-територіальних утворень важливо ефективне використання та посилення інноваційності трудового потенціалу.

Багато уваги приділяє в наукових дослідженнях умовам, перевагам та перспективам ефективного використання трудового потенціалу та його активізації Чорний Р.С. Наприклад, ним виділено переваги трудопотенційної концентрації населення в міських поселеннях. Окрім того, підкреслює стимулюючий вплив розвитку міських поселень як центрів ділової активності, що проявляється через систему міжпоселенських взаємозв'язків [11, с. 120-121]. Загалом, власні дослідження свідчать про стійку тенденцію до стимулювання ділової активності на територіях з високою концентрацією носіїв трудового потенціалу [4].

Як свідчать результати досліджень професора Черчик Л. М., що виділяє трудовий потенціал регіо-

нів «як сукупну, складну характеристику, яка динамічно розвивається, змінюється залежно від дії об'єктивних та суб'єктивних чинників». При цьому виділяє особисту думку, «що рівень трудового потенціалу регіону формують взаємодія чинників соціального, економічного та демографічного характеру з урахуванням особливостей геополітичного та культурно-історичного розвитку регіонів», тим самим автор визначає вектор підвищення ділової активності в регіоні [10, с.260].

Пасека С.Р. в працях поглиблює уявлення про трудовий потенціал підкреслює складність завдання «розвитку інноваційності соціально-трудоного потенціалу регіону, ... виконання якого можна досягти через консолідацію зусиль за різними вимірами управлінської діяльності». Далі автор виділяє, що «у системі інститутів розвитку соціально-трудоного потенціалу мають місце певні деструктиви». З цим потрібно погодитись, бо вирішення питань укріплення державно-приватного партнерства, регулюванню місцевих податків, інноваційно-інвестиційні заходи для приваблення бізнесових структур на певні території, стимулювання мобільності трудових ресурсів стимулює ділову активність трудового потенціалу регіону [6, с. 112]. Окрім того, виваженим є твердження дослідника щодо розширення розуміння категорії трудовий потенціал до меж категорії «соціально-трудоного потенціалу регіону», бо це розвиває понятійний апарат регіональної економіки [5, с.132].

Систематизувавши різні погляди на оцінку рівня використання трудового потенціалу регіону Перепелюкова О.В. наводить методичне забезпечення аналізу динаміки та використання трудового потенціалу регіону, що передбачає визначення типології міст і районів регіону за рівнем безробіття, розрахунок інтегрального індексу оцінки трудового потенціалу регіонів України. Це дозволяє зробити пропозиції для визначення передумов стимулювання ділової активності трудового потенціалу регіону [7].

Семенов В.Ф. та Руденко О.І. наводять авторське бачення трудового потенціалу як єдності кількісних і якісних характеристик. Він визначає, що поняття «трудоного потенціалу» є економічною категорією, і включає як трудові ресурси, так і рівень їх організованості. Вони фокусують увагу на впливі трудової міграції, особливо зовнішньої, на трудовий потенціал регіону. Підкреслюючи як вони впливають «на стан національного людського капіталу – головної конкурентної переваги у сучасній глобальній економіці» [2, с. 81].

Большенко С. Ф. пропонує розглядати конкурентні переваги трудового потенціалу регіону «як сукупність таких його властивостей (кількісних і якісних характеристик), які створюють можливості для досягнення більш високих показників ефективності виробництва, ділової активності в регіоні, підвищення культурного та освітнього рівнів розвитку населення регіону, дієвості заходів з соціального захисту людей (здоровоохоронних, благодійних, охо-

рони природи тощо» [1, с. 81]. Ми погоджуємося з такою думкою, додаючи, що конкурентні переваги трудового потенціалу регіону дають опосередковану можливість стимулювання ділової активності трудового потенціалу.

Результати досліджень Фоміних Т.О., свідчать про «стійку тенденцію до збільшення кількості компонент під час аналізу трудового потенціалу регіонів України зі зміщенням акценту під час його вивчення на якісні складові» [9, с. 61-62], що підтверджує значимість трудових ресурсів, населення та робочої сили для стимулювання ділової активності трудового потенціалу. Систематизувавши різні погляди на можливості стимулювання ділової активності трудового потенціалу регіону зазначимо, що основними ресурсами, які лежать в основі конкурентних переваг трудового потенціалу регіону, можна вважати: людські ресурси, ресурси здоров'я, ресурси часу, інтелектуальні ресурси, інформаційні ресурси тощо.

Висновки. Виходячи із вищевказаного, для стимулювання ділової активності в регіоні пропонується комплекс заходів по регулюванню місцевих податків, інноваційно-інвестиційні заходи для приваблення бізнесових структур на певні території, стимулювання мобільності трудових ресурсів, корегування трудового законодавства в частині політики зайнятості населення.

Ступінь використання трудового потенціалу території є основним орієнтиром під час формування функціональної структури адміністративно-територіальних утворень і визначенні його основних функцій. При цьому необхідно оцінювати розмір потенціалу та ресурсних резервів, що дозволить розробити систему пріоритетів, орієнтуючись, у першу чергу, на ті сфери діяльності, розвиток яких найбільш ефективний у місцевих умовах. Безперечно, що саме обласні центри в Україні є провідними місцями з найвищою діловою активністю трудового потенціалу. Без розвитку бізнесу в них не створити нові робочі місця, не можливо сформувати мотиваційне середовище стимулювання розвитку трудового потенціалу. За цим майбутнє розвитку регіональної економіки на стратегічну перспективу.

Література

1. Большенко С. Ф. Формування конкурентоздатності трудового потенціалу регіону: теоретичний та методичний аспекти. / Бізнесінформ № 11.- 2012. – С. 79-82.
2. Дослідження рівня використання економічного потенціалу регіону: [Текст] : монографія: /За ред. Семенова В.Ф., Руденко О.І. Одеса: Одеський національний економічний університет, 2012. – С.78-79.
3. Карий О.І. Стратегічне планування розвитку міста: [Текст] : монографія – Львів: ЗУКЦ, 2007. – С.
4. Карлова О.А. Загальнонаукова сутність поняття «потенціал» та визначення його місця в дослідженні соціально-економічних систем. / О.А. Карлова, Р.Е. Гуляк / Збірник наукових праць ЧДТУ, серія: Економічні науки, 2009 вип. № 23 – С.15-21.
5. Пасека С. Р. Соціально-трудовий потенціал як економічна категорія. / Чернігівський науковий часопис.

Серія 1, Економіка і управління № 2 (2), 2011. – С. 127-133.

6. Пасека С.Р. Інноваційний розвиток соціально-трудового потенціалу регіону: інституційні основи. / Фінансовий простір № 1 (9) 2013. – С. 111- 116.

7. Перепелюкова О.В. Проблеми розвитку трудового потенціалу Луганського регіону [Електронний ресурс] / О.В. Перепелюкова // Наукові вісті Давіського університету. – 2012. - №6. – Режим доступу до журналу: http://www.nbuv.gov.ua/e-journals/Nvdu/2012_6/12povplr.pdf

8. Современные подходы к моделированию сложных социально-экономических систем. [Текст]: монография / Харьк. нац. экон. ун-т [и др.] ; [под. ред. Пономаренко В. С., Клебановой Т. С., Кизима Н. А.]. - Х. : Инжэк, 2011. – 273 с.

9. Фоміних Т. О. Аналіз компонентної структури трудового потенціалу регіону. / Економічний вісник Донбасу № 2 (24), 2011.– С.58-62

10. Черчик Л. М. Чинники формування трудового потенціалу регіону. / Випуск 4(60) 2012 р. Серія «Економіка». – С. 257- 264.

11. Чорний Р. С. Розвиток трудового потенціалу просторових форм організації українського суспільства : [Текст] : монографія / Р. С. Чорний. – Львів : Інститут регіональних досліджень НАН України, 2013. – С.119-126 с.

12. Шевчук Л.Т. Медико-соціальні аспекти використання трудового потенціалу: регіональний аналіз і прогноз. [Текст] : монографія – Львів, 2003. – С. 84-94.

Olena Karlova. Possible use of labour potential to stimulate business activity in the region

The study considers the current vision of the category of labour potential. The author identifies usability problems and opportunities to stimulate business activity in the region. The article aims at highlighting the problems of functioning and development of recommendations for the development of spatial forms of the organization of Ukrainian society in the context of their employment potential.

The proposed comprehensive measures to enhance business activity in the region on the basis of complex of measures on regulation of local taxes, innovation and investment policies to attract business structures in certain regions, promotion of mobility of labor resources, the adjustment of labour legislation in parts of the state employment policy.

Карлова Елена. Возможности использования трудового потенциала для стимулирования деловой активности в регионе

В исследовании рассмотрены современное видение категории трудовой потенциал. Автор выделяет проблемы использования и возможности стимулирования деловой активности в регионе. Целью статьи является выделение проблем функционирования и разработка рекомендации по развитию пространственных форм организации украинского общества в контексте использования их трудового потенциала.

Предложены комплексные меры для активизации деловой активности в регионе на основе комплекса мер по регулированию местных налогов, инновационно-инвестиционные меры для привлечения бизнес-структур на определенные территории, стимулирования мобильности трудовых ресурсов, корректировка трудового законодательства в части политики занятости населения.

Елена Карлова д-р экон. наук, профессор, профессор кафедры менеджмента и маркетинга в городском хозяйстве Харьковского национального университета городского хозяйства имени А.Н. Бекетова

Рецензент Заблудская И.В.

Стаття подана 16.02.2014

УДК 546.289

РАСЧЕТ КОЭФФИЦИЕНТОВ РАСПРЕДЕЛЕНИЯ СУРЬМЫ В СИСТЕМЕ ВИСМУТ-СУРЬМА

Кожемякин Г.Н., Крюков М.О.

CALCULATION OF ANTIMONY COEFFICIENT DISTRIBUTIONS IN BISMUTH-ANTIMONY SYSTEM

Kozhemyakin G.N., Krukov M.O.

Рассчитаны эффективные коэффициенты распределения сурьмы при кристаллизации сплавов висмут-сурьма с содержанием сурьмы до 30 ат.%. Исследованы две новые модели расчета эффективных коэффициентов распределения. Одна из моделей учитывает смешанную конвекцию, вторая – вынужденную конвекцию за счет вращения кристалла, естественную конвекцию, учитывающую плавучесть, и вынужденную конвекцию за счет кристаллизации. Показано, что расчеты по предложенным моделям согласуются с экспериментальными данными измерения эффективных коэффициентов распределения сурьмы в системе висмут-сурьма с концентрацией сурьмы в твердой фазе до 14 ат.%. Повышение содержания сурьмы в сплавах более 14 ат.% значительно увеличивает концентрационное переохлаждение, что влияет на значения коэффициентов распределения. Однако это пе-

реохлаждение не учитывалось в рассмотренных моделях расчета.

Ключевые слова: коэффициенты распределения, система висмут-сурьма, конвекция, рост кристаллов, метод Чохральского.

Ведение. Коэффициенты распределения компонентов являются основными параметрами, позволяющими рассчитать состав расплава для выращивания монокристаллов полупроводниковых и металлических материалов заданного состава методами направленной кристаллизации [1,2]. Величина коэффициентов распределения в значительной мере определяет методы и условия выращивания монокристаллов с однородным распределением легирующих компонентов вдоль слитка [3-5]. Особенно